

Nr 162.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i övergångsbestämmelserna till lagen den 24 mars 1938 (nr 96) om understödsföreningar; given Stockholms slott den 2 mars 1945.

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag angående ändring i övergångsbestämmelserna till lagen den 24 mars 1938 (nr 96) om understödsföreningar.

GUSTAF.

Gustav Möller.

F ö r s l a g

till

L a g**angående ändring i övergångsbestämmelserna till lagen
den 24 mars 1938 (nr 96) om understödsföreningar.**

Härigenom förordnas, att 2 mom. vid 2) och 3) av övergångsbestämmelserna till lagen den 24 mars 1938 om understödsföreningar¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Övergångsbestämmelser.

2 mom. — — — — —

2) Ansökan om — — — juli 1945. Beträffande förening, som meddelar pension på grund av tjänst vid enskilt järnvägsföretag, äger dock Konungen, när särskilda skäl därtill äro och på de villkor Konungen föreskriver, medgiva utsträckning av den tid, inom vilken ansökan sålunda skall hava inkommit.

3) Därest föreningen icke på ansökan, som inkommit till tillsynsmyndigheten före den i detta mom. vid 2) stadgade eller i enlighet med vad där sågs av Konungen bestämda tiden, vunnit förklaring enligt 1 mom. vid 1) och icke heller trätt i likvidation eller försatts i konkurs, förklare tillsynsmyndigheten, att föreningen skall träda i likvidation, och förordne en eller flera likvidatorer att verkställa densamma, i vilket fall skall så anses, som om förklaringen och förordnandet meddelats av domstol jämlikt 82 § äldre lag. Vad nu — — — om egendomsavträde.

Denna lag träder i kraft dagen efter den då lagen, enligt därå meddelad uppgift, utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Senaste lydelse se SFS 1942: 457.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 februari
1945.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie-, finans- och kommunikationsdepartementen anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller.

Lagen den 24 mars 1938 (nr 96) om understödsföreningar trädde i kraft den 1 juli 1938, vid vilken tidpunkt *lagen den 29 juni 1912 (nr 184) om understödsföreningar* upphörde att gälla. I *övergångsbestämmelserna* till 1938 års lag är med avseende å understödsförening, registrerad enligt äldre lag, stadgat, i 1 mom. vid 1), att äldre lag fortfarande skall äga tillämpning intill dess tillsynsmyndigheten på ansökan av föreningen förklarar föreningens stadgar stå i överensstämmelse med föreskrifterna i den nya lagen samt vara betryggande för medlemmarna och övriga understödsberättigade ävensom i övrigt upprättade på ett med hänsyn till verksamhetens art och omfattning lämpligt sätt. Vid ansökningen skola vara fogade vissa handlingar. Enligt 2 mom. vid 2) i *övergångsbestämmelserna* skall vidare gälla, att ansökan om förklaring enligt 1 mom. vid 1), åtföljd av nyssberörda handlingar, skall för att upptagas till prövning hava inkommit till tillsynsmyndigheten före viss tidpunkt, olika bestämd för skilda slag av föreningar. Den senaste tidpunkten gäller beträffande förening, som meddelar pension; för sådan förening skall ansökningen hava inkommit före den 1 juli 1945. I 2 mom. vid 3) stadgas, att om föreningen icke på ansökan, som inkommit till tillsynsmyndigheten före den i samma mom. vid 2) stadgade tiden, vunnit förklaring enligt 1 mom. vid 1) och icke heller trätt i likvidation eller försatts i konkurs, tillsynsmyndigheten skall förklara, att föreningen skall träda i likvidation.

Enligt den ursprungliga lydelsen av *övergångsbestämmelserna* till 1938 års lag skulle samtliga äldre understödsföreningar hava vidtagit föreskrivna åtgärder för övergång till nya lagen före utgången av år 1942. Förlängningen av övergångstiden, i enlighet med vad nu gäller, skedde genom lag

den 30 juni 1942 (nr 457) angående ändring i vissa delar av understödsföreningslagen. Förlängningen vidtogs för att undgå en eljest oundviklig masslikvidation av understödsföreningar. Det stod nämligen klart, att ett betydande antal understödsföreningar på grund av med tidsläget förenade omständigheter icke skulle medhinna vad på dem ankomme för åvägbringande av övergången till den nya lagen.

Såsom av det förut anförda framgår, erhöilo pensionskassorna i förevarande avseende en förmånsställning i förhållande till övriga understödsföreningar. Motivet härför framgår av en av *järnvägsstyrelsen* till pensionsstyrelsen den 11 oktober 1941 avlåten skrivelse, vari järnvägsstyrelsen hemställde, att pensionsstyrelsen såsom tillsynsmyndighet för understödsföreningar måtte vidtaga åtgärder, syftande mot förlängning t. o. m. 1944 av den i 1938 års understödsföreningslag bestämda övergångstiden vad beträffade pensionskassor för personal vid i statens ägo då övergångna enskilda järnvägar eller vid enskilda järnvägar, vilka kunde förväntas bli förstatligade. I sin skrivelse framhöll järnvägsstyrelsen, att det näppeligen funnes utsikt att under år 1942 få till stånd ett ifrågasatt statsövertagande av nämnda pensionskassor. Enligt övergångsbestämmelserna till nya lagen skulle kassorna följaktligen vara nödsakade att före utgången av år 1942 ingiva ansökan om förklaring beträffande vederbörligen omarbetade stadgar. Om, såsom avsett vore, ett statsövertagande komme till stånd inom en relativt nära framtid, syntes det emellertid icke kunna bli till någon nytta vare sig för statens järnvägar eller någon annan av frågan berörd — men däremot vara ägnat att tilltrassla förhållandena för framtiden — om kassorna bleve nödsakade att under en övergångstid av ett eller två år tillämpa pensions- och avgiftsbestämmelser, som väsentligt avveke från de dittills gällande. Det skulle därför, anförde järnvägsstyrelsen, icke blott vara högst önskvärt för kassorna själva utan också kunna bli till fördel för statens järnvägar, om kassorna kunde beredas möjlighet att under ytterligare två år, alltså intill utgången av år 1944, fortsätta sin verksamhet i enlighet med föreskrifterna i 1912 års understödsföreningslag. Såsom av det tidigare anförda framgår utsträcktes övergångstiden för pensionskassor ytterligare ett halvt år utöver vad järnvägsstyrelsen ifrågasatt.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 21 december 1944 har nu *understödsföreningen Halmstad—Nässjö järnvägs pensionskassa* på anförda skäl hemställt om sådan ändring i övergångsbestämmelserna till 1938 års lag som medgåve föreningen anstånd intill den 1 juli 1947 med ingivandet av ansökan, som omförmäldes i 1 mom. vid 1) i övergångsbestämmelserna.

Pensionsstyrelsen, som efter remiss avgivit utlåtande över framställningen, förmäler att, enligt vad pensionsstyrelsen inhämtat, förhandlingar nu påginge rörande förstatligandet av Halmstad—Nässjö järnvägar. I händelse överenskommelse härom bleve träffad, torde överläggningar komma att ofördröjligen upptagas om statsövertagande jämväl av den av understöds-

föreningen Halmstad—Nässjö järnvägs pensionskassa bedrivna verksamheten. Sistnämnda övertagande torde emellertid i varje fall icke kunna förväntas ske tidigare än under år 1946. Här föreläge sålunda enligt pensionsstyrelsens mening ett förhållande, helt likariat med det som år 1941 föranledde järnvägsstyrelsens förut berörda skrivelse. Vid järnvägsförstatligandets fortgång på avsett sätt skulle, om ändring i gällande bestämmelser icke vidtoges, nämnda kassa ha att med kort tids mellanrum först inordna sin verksamhet under nya lagen på grundval av för ändamålet upprättad försäkringsteknisk utredning och i enlighet med nya lagen omarbetade stadgar samt därefter ingå i förhandlingar med staten om rörelsens överlåtelse på grunder, som sannolikt i åtskilliga hänseenden komme att avvika från dem som måste tillämpas för övergång till nya lagen. För undvikande av en sådan procedur, vilken näppeligen kunde vara någon av de därav berörda till gagn, syntes en utsträckning av övergångstiden för ifrågavarande pensionskassa påkallad.

Pensionsstyrelsen har i samband härmed undersökt, huruvida enahanda behov av övergångstidens förlängning förefunnes även beträffande andra hos pensionsstyrelsen enligt 1912 års understödsföreningslag registrerade pensionskassor, som meddelade pension på grund av tjänst för personal anställd i enskilda järnvägsföretag. Pensionsstyrelsen anför härom:

Samtliga dylika hos styrelsen registrerade kassor äro 12 stycken. Av dessa hava fyra, nämligen enskilda järnvägarnas pensionskassa, understödsförening; understödsföreningen Hälsingborg—Hässleholm järnvägars pensions- samt änke- och pupillkassa; understödsföreningen Landskrona- och Hälsingborgs järnvägars pensionskassa samt understödsföreningen Uddevalla—Vänersborg—Herrljunga järnvägs personals pensions- samt änke- och pupillkassa, enligt ett av 1943 års järnvägspensionsutredning den 28 november 1944 avgivet betänkande träffat preliminär överenskommelse om statens övertagande av rörelsen. Statsövertagandet av dessa kassor är enligt överenskommelserna avsett att äga rum från och med den 1 juli 1945. Kommer övertagandet till stånd nämnda dag, behövs för dessa kassors vidkommande ingen utsträckning av övergångstiden.

Sex av de övriga kassorna inneslutas i den av 1939 års riksdag i princip godkända förstatligandeplanen, nämligen Bergslagernas järnvägars pensions- samt änke- och pupillkassa, understödsförening; Gävle—Dala järnvägsaktiebolags pensionsinrättning, understödsförening; Gävle—Dala järnvägars pensions- samt änke- och pupillkassa, understödsförening; understödsföreningen Nässjö—Oskarshamns järnvägs pensions- samt änke- och pupillkassa; understödsföreningen Oxelösund—Flen—Västmanlands järnvägsaktiebolags pensionskassa samt Mariestad—Moholms järnvägs pensions- samt änke- och pupillkassa, understödsförening. Om i dessa fall järnvägsföretaget inlöses av staten, förväntas staten även komma att övertaga den av vederbörande pensionskassa bedrivna verksamheten.

Återstående två pensionskassor, nämligen understödsföreningen Malmö—Genarps järnvägs pensionskassa och Säfsnäs järnvägs pensionskassa, understödsförening, äro avsedda för personal vid järnvägar som icke torde komma att förstatligas.

Pensionsstyrelsen framhåller i anslutning till denna redogörelse att av samma skäl, som anförts beträffande understödsföreningen Halmstad—Nässjö järnvägs pensionskassa, torde jämväl för övriga pensionskassor, som kunde förväntas först efter den 1 juli 1945 bli övertagna av staten, ett behov av förlängning av övergångstiden föreligga. Enligt vad pensionsstyrelsen inhämtat, kunde ett övertagande av nämnda verksamhet, om en inlösen av respektive järnvägsföretag komme till stånd inom de närmaste åren, beräknas ske successivt under tiden 1946—1948. Ett uppskov med dessa kassors inordnande under 1938 års lag kunde ske antingen genom en utsträckning av övergångstiden, t. ex. till den 1 januari 1949, eller genom att i Konungens hand lades att i varje särskilt fall bevilja dispens för ifrågasvarande kassor. En utsträckning av övergångstiden, på sätt nu antytts, medförde det minsta administrativa arbetet men skulle å andra sidan komma att gälla även förut angivna tvenne kassor, som icke borde erhalla anstånd. Därjämte vore det ju ej otänkbart att en i lagen på förhand bestämd övergångstid i framtiden komme att visa sig otillräcklig. Med hänsyn härtill syntes en dispensbestämmelse lämpligast. För ändamålet torde ett tillägg böra göras till 2 mom. 2) av övergångsbestämmelserna till 1938 års understödsföreningslag. Tillägget kunde förslagsvis givas det innehållet, att Konungen ägde — utan hinder av vad om ansökan i punkten 2) stadgades — när särskilda skäl därtill vore och på villkor som Konungen ägde bestämma, medgiva anstånd med ingivande av dylik ansökan beträffande förening med ändamål att bereda pension på grund av tjänst för personal vid järnvägsföretag. »Särskilda skäl» för dispens torde föreligga, om järnvägsföretaget inom en ej alltför avlägsen framtid kunde beräknas bli inlöst av staten. I Konungens hand borde ligga möjlighet att, om så skulle finnas påkallat, föreskriva att kassa, som här avsåges, skulle stå under kontroll och tillsyn på sätt stadgades i 1938 års lag.

*Departements-
chefen.*

Enligt övergångsbestämmelserna till 1938 års lag om understödsföreningar skall enligt äldre lag registrerad förening, som meddelar pension, före den 1 juli 1945 ha vidtagit föreskrivna åtgärder för övergång till nya lagen, vid äventyr att föreningen eljest förklaras skyldig att träda i likvidation. Vissa skäl tala emellertid för en förlängning av övergångstiden då fråga är om kassor, avsedda för pensionering på grund av tjänst vid sådana enskilda järnvägsföretag som äro avsedda att inom den närmaste tiden förstättligas. I samband med statsinlösen av respektive företag torde nämligen även den av dess pensionskassa bedrivna verksamheten komma att övertagas av staten. Tillräckliga skäl synas då knappast föreligga att tvinga en sådan kassa att, för dess fortsatta till ett eller annat år begränsade verksamhetstid, genomföra den ofta tämligen genomgripande omgestaltung som erfordras för att kassan skall kunna föras in under den nya lagen. Av skäl som pensionsstyrelsen angivit bör övergångstiden för ifrågasvarande pen-

sionskassor icke förlängas generellt utan bör i stället Konungen erhålla bemyndigande att, i sådana fall då statsinlösen av ett järnvägsföretag kan antagas komma att aktualiseras inom en icke alltför avlägsen framtid, medgiva företagets pensionskassa anstånd med övergången till den nya ordningen. Nämnda bemyndigande torde, på sätt pensionsstyrelsen föreslagit, kunna lämnas i form av ett tillägg till 2 mom. 2) av övergångsbestämmelserna till 1938 års lag, i vilket tillägg bör utsägas att Konungen, när särskilda skäl därtill äro, äger medgiva utsträckning av övergångstiden för de ifrågavarande pensionskassorna. Härav föranledes även en formell jämkning av stadgandet i samma moment vid 3). I lagtexten torde även böra inskrivas att Konungen, i samband med beviljandet av anståndet, äger uppställa de särskilda villkor därför, som må anses erforderliga. Sålunda böra föreskrifter kunna meddelas, varigenom i fråga om tillsyn över kassan närmare anslutning erhålles till de regler som därutinnan gälla enligt 1938 års lag.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över i enlighet med vad förut anförts upprättat förslag till *lag angående ändring i övergångsbestämmelserna till lagen den 24 mars 1938 (nr 96) om understödsföreningar*, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

N. O. Aurelius.

¹ Denna bilaga, vilken är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 27 februari 1945.

Närvarande:

regeringsrådet KELLBERG,
justitieråden GULDBERG,
EKBERG,
SANTESSON.

Enligt lagrådet den 23 februari 1945 tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 9 februari 1945, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över uppriktat förslag till *lag angående ändring i övergångsbestämmelserna till lagen den 24 mars 1938 (nr 96) om understödsföreningar*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av t. f. chefen för rättsavdelningen i socialdepartementet hovrättsrådet I. A. Lindell.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:
Bertil Crona.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars
1945.*

N Ä R V A R A N D E:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN,

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie-, finans- och kommunikationsdepartementen anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, lagrådets den 27 februari 1945 avgivna utlåtande över det den 9 i samma månad till lagrådet remitterade förslaget till *lag angående ändring i övergångsbestämmelserna till lagen den 24 mars 1938 (nr 96) om understödsföreningar* samt hemställer att förslaget, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

N. O. Aurelius.
